

Sofia I/2011

HELSINGIN
KAUPUNGINMUSEON
ASIAKASLEHTI

HELSINGFORS
STADSMUSEUMS
KUNDTIDNING

MERELLE

150 VUOTTA PURJEHDUSTA HELSINGISSÄ

Sisältö

Helsingin kaupunginmuseo / Ulla Teräs

Sivu 14

Omenapuun alla piilottelee Suomen pienimpiin ja viehättävimpiin kuuluva museo, vasta kunnostettu Vallilan siirtolapuutarhamuseo, johon voi tutustua kesäisin.

Kansikuva

Purjeveneet kuuluvat Helsingin kesämaisemaan. Suomen vanhin pursiseura Nyländska Jaktklubben viettää tänä vuonna 150-vuotisjuhlaansa. NJK on toiminut vuodesta 1885 Eteläsatamassa Valkosaareissa, johon valmistui vuonna 1900 Gustaf Estlanderin suunnittelema paviljonki.

Kuva: Helsingin kaupunginmuseo / Volker von Bonin 1964

4 Naisten huoneet

7 Tutkijan työpöydältä

8 Merelle

12 Blommande historia

14 Museo valokeilassa

15 Miten siirtolapuutarha suojellaan?

16 "Ei kyl se on Ogeli. Geellä."

18 Seurahuoneen komeat katot näkivät päivänvalon

20 SOFIAN UUTISIA

22 Brief in English

23 Tapahtumakalenteri tammikuu–elokuu 2011

24 Museot ja näyttelyt

Helsingfors stadsmuseum / Juho Kumpi

Sivu 12

En forskare fick sätta fingrarna i myllan då den historiska blomsterrabatten i Arbetsbostadsmuseet skapades.

Sivu 7

Kokoelmakeskuksen hyllystä löytyi apteekkiesineiden joukosta arvoituksellinen, petrolilta tuoksuava peltikannu, joka oli ilmiselvästi eksynyt väärään paikkaan. Mutta mikä se mahtoi olla?

Sivu 4

Suomen naiset ovat tehneet sadassa vuodessa komean loikan kohti tasa-arvoa. Naisjärjestöjen keskusliiton satavuotisjuhlanäyttely *Naisten huoneet* Sederholmin talossa esittelee tämän matkan askelmerkit.

Suomen voimisteluliitto/Stofi

Sofia

1/2011

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON ASIAKASLEHTI / HELSINGFORS STADSMUSEUMS KUNDTIDNING

PÄÄTOIMITTAJA/HUVUDREDAKTÖR Tiina Merisalo, museonjohtaja • **TOIMITUS/REDAKTION** tutkija-tiedottaja Jere Jäppinen • **OSOITE** PL 4300, 00099 Helsingin kaupunki, puhelin (09) 3103 6630, telekopio (09) 3103 6664 • **ADRESS** PB 4300, 00099 Helsingfors stad, telefon (09) 3103 6630, telefax (09) 3103 6664 • **VERKKOSIVUT/NÄTSIDOR** www.helsinginkaupunginmuseo.fi / www.helsingforsstadsmuseum.fi • **SÄHKÖPOSTI/E-POST** kaupunginmuseo@hel.fi • **ULKOASU/LAY OUT** Lagarto • **KIRJAPAINO/TRYCK** Suomen Graafiset Palvelut Oy • **ISSN** 1457-9049. Seuraava lehti ilmestyy elokuussa 2011. Följande nummer utkommer i augusti 2011.

SATA VUOTTA MUUTOKSENHALLINTAA

MAAILMAN JA TALOUSPOLITIIKAN tuulet kääntyvät näinä aikoina kovin äkisti ja puhaltavat kylmästi. Edellisessä *Sofia*-lehdessä riemuitsimme tulevasta Elefanti-korttelin museohankkeesta, joka kuitenkin alkusyksystä kaupungin karsissa rajusti menojaan päätettiin jäädyttää odottamaan parempia päiviä. Museo joutuu nyt rakentamaan koko pitkään suunnitellun palapelin uudelleen vuodesta 2013 eteenpäin.

Tänä vuonna sata vuotta täyttävä kaupunginmuseum on historiansa mittaan saanut kokea monia vaikeuksia, myös asianmukaisten tilojen puutetta. Paras syntymäpäivälahja olisikin päätös Elefanti-korttelin museohankkeen toteuttamisesta jo vuosina 2014–2015. Myös museon kokoelmat, joita hoidetaan tilapäisissä tiloissa hajallaan eri puolilla pääkaupunkiseutua, odottavat pysyvän konservointi- ja kokoelma-keskuksen saamista. Seinillä on merkitystä – ne tarjoavat puitteet laadukkaille sisällöille, ne joko mahdollistavat toiminnan tai pahimmillaan estävät sen.

Onneksi lähivuodet tarjoavat suuria ja innostavia hankkeita. Museon juhluvuoden näyttelyt kertovat muun muassa suomalaisten naisten satavuotisesta tiestä tasa-arvoon ja purjehduksen 150 vuoden historiasta Helsingissä. Vuonna 2012 Helsinki juhlii sekä 200-vuotiaana Suomen pääkaupunkina että maailman designpääkaupunkina. Museo on näissäkin juhluvuosissa tiiviisti mukana.

Päättynyt vuosi oli taloustilanteesta huolimatta täynnä hienoja menestyksiä, joista kiitos kuuluu myös asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneillemme: yli 215 000 kävijää on kaupunginmuseon kaikkien aikojen ennätys, kävijätyytyväisyys nousi edelleen ja kaupunginmuseon kirjat saivat sekä Vuoden museojulkaisu- että Vuoden kotiseutujulkaisu-palkinnon. Kaikki nämä kannustavat meitä tekemään satavuotiaan museon teille, hyvät asiakkaamme, entistäkin elävämmäksi ja paremmaksi.

HUNDRA ÅR AV FÖRÄNDRINGSHANTERING

VÄRLDENS OCH EKONOMIPOLITIKENS vindar vänder sig idag mycket raskt och blåser kalla. I förra numret av *Sofia* glädde vi oss över det framtida museiprojektet i kvarteret Elefanten. När staden i början av hösten kraftigt skar ner på sina utgifter, lades det åt sidan i väntan på bättre tider. Stadsmuseet måste därmed från och med 2013 lägga om sitt långt framöver planerade pussel.

Stadsmuseet, som i år fyller hundra år, har under sin historia erfarit många svårigheter, även brist på ändamålsenliga utrymmen. Den bästa fördelsdagsgåvan skulle vara ett beslut om att museiprojektet i kvarteret Elefanten verkställs åren 2014–15. Också museets samlingar som nu sköts i tillfälliga utrymmen, väntar på ett permanent konserverings- och samlingscentrum. Vägarna har betydelse, eftersom de utgör en ram för högklassigt innehåll och möjliggör, eller i värsta fall omöjliggör verksamheten.

Lyckligtvis bjuder de närmaste åren på stora och inspirerande projekt. Under

stadsmuseets jubileumsår handlar våra utställningar bland annat om finländska kvinnors väg till jämlikhet och seglingens 150-åriga historia i Helsingfors. År 2012 firar Helsingfors stad både som Finlands 200-åriga huvudstad och världens designhuvudstad. Museet är intensivt med i dessa jubileumsår.

Trots den ekonomiska situationen har det gångna året varit fullt av framgång. För detta vill museet tacka även sina kunder och samarbetspartners: över 215 000 besökare är för oss alla tiders rekord. Kundtillfredsställelsen har ökat ytterligare och stadsmuseets böcker har belönats med både titeln Årets museipublikation och Årets hembygdspublication. Allt detta uppmuntrar oss till att göra det hundraåriga museet allt mer levande och bättre för er, våra bästa kunder.

Juho Nurmi

Tiina Merisalo
museonjohtaja/museidirektör

Teksti: Maritta Pohls, FT, tutkija

Naisten huoneet

100 vuotta elämää ja tekoja

Naiset täyttävät Sederholmin talon naistenpäivänä 8.3.2011, jolloin Naisjärjestöjen Keskusliitto juhlii satavuotista historiaansa. Naisten huoneet -juhlanäyttely tutustuttaa merkittäviin naisiin, jotka ovat olleet rakentamassa suomalaista tasa-arvoa.

Helsingin kaupunginmuseo

Naisten oikeuksien parantamista alettiin Suomessa ja muuallakin vaatia voimakkaasti 1800–1900-lukujen vaihteessa. Kuva esittää mahdollisesti suffragettien eli äänioikeutta vaativien naisten mielenosoituskulkuetta Unioninkadulla vuosina 1905–06.

NÄYTTELY KERTOO vuosikymmenien sitkeästä uurastuksesta sen eteen, että suomalaiset naiset saivat oman huoneensa, oikeudenmukaisen tilan yhteiskunnassa. Sederholmin talon tunnelmallisissa huoneissa nostetaan esille sekä unohtuneita naisia että niitä naisia, joiden nimi on edelleen kaikkien huulilla. Näyttelyssä muistellaan rohkeita tekoja naisten aseman parantamiseksi.

TYTTÖ ON SYNTYNYT – IHANAA!

Suomessa synnyttäminen ja syntyminen on turvallista, mutta tähän pääsemiseksi on tehty todella paljon työtä. Kätilöyhdistykset ovat toimineet turvallisen synnytyksen ja vauvan hyvinvoinnin puolesta vuodesta 1898 lähtien. Tuolloin vielä harvalukuiset kätilöt näkivät työssään, miten äidit ja vauvat menehtyivät synnytyksissä, ja alkoivat vaatia asian parantamista. Vielä vuonna 1940 suomalaisten äitien kuolleisuus oli Kansainliiton laatiman tilaston mukaan teollistuneen maailman korkeimpia. Tilanne parani vasta 1960-luvulla, kun kätilö avusti lähes jokaisessa synnytyksessä ja suurin osa synnytyksistä tapahtui sairaalassa.

Monissa maissa ei ole yhtä hyvä tilanne eivätkä tyttövauvat ole yhtä tervetulleita kuin pojat. Suomalaiset naiset tekevät muun muassa Unifemin kautta työtä tyttöjen aseman parantamiseksi.

LUETAAN YHDESSÄ, OLEMMEHAN SAMANLAISIA

Me suomalaiset olemme ylpeitä lukutaidostamme. Tytöt ja pojat saavat yhtäläisen peruskoulutuksen. Suomen maahanmuuttajissa sen sijaan on satoja luku- ja kirjoitustaidottomia. Suuri osa heistä on naisia, joko pienten lasten äitejä tai iäkkäitä. He jäävät usein koulutuksen ulkopuolelle lasten- ja perheenhoidon takia. *Luetaan yhdessä* -verkostossa vapaaehtoiset naiset opettavat maahanmuuttajanaisia. Samalla kun maahanmuuttajien kotoutuminen Suomeen edistyy elämän eri alueilla, opettaminen laajentaa opettajien näkemyksiä ja elämänpiiriä.

Suuri osa Luetaan yhdessä -opettajista on akateemisen koulutuksen saaneita naisia. Näyttelyssä ”kympin tytöt” ovat saaneet oman huoneen, josta löytyvät eräät Suomen vanhimmista naisyhdistyksistä.

PIENESSÄ ON ISON ALKU

Suomalaiset naiset auttavat naisia muun muassa Acehissa, Liberiassa, Gambiassa, Karjalassa, Tuvalussa, Kiribatissa ja Ruandassa. Suomalaista media-ammattitaitoa viedään Afganistaniin, Sierra Leonessa tuetaan naisten selviytymistä sodasta ja Burkina Fasossa huristelee marttaneuvoja. Monissa maissa autetaan naisia, joiden äitiyskuolleisuus on yhtä suurta kuin Suomessa sata vuotta sitten.

Naisten nuukailuosaamisella on jo ikiaikaiset perinteet, mutta Martat ja Marthat ovat tehneet siitä taidetta. Tiesitkö, että pesulämpötilan noustessa 40:stä 60 asteeseen energiankulutus kaksinkertaistuu? Osaatko kypsyttää aamupuuron kylmälaukussa? Kasvien syönti on paljon ekologisempaa kuin lihansyönti. Kun saat aamulla kotiin palaavalta horsman, voit tehdä siitä ruokaa.

KRIISEJÄ ON MONENLAISIA

On suuria kansallisia kriisejä, sotia ja ympäristökatastrofeja. On väkivaltaa kotona, kouluissa ja työpaikoilla, hakkaamista tai henkistä nujertamista. On väkivaltaa itseä kohtaa, ryyppäämistä ja itsensä loppuun ruokkimista.

Kenenkään ei tarvitse alistua pahoinpitelyyn. Naiset auttavat ulos kierteestä ja kertovat omasta hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen tärkeydestä. Naiset auttavat myös laajemmin ylläpitämällä kriisivalmiutta tai huoltamalla joukkoja.

HANKALIA URAPORTAITA PITKIN

Miten niihin vallan kammareihin päästään? Joudutaanko sinne sattumalta? Ovatko siellä vain parhaista parhaat? Onko naisille edes sopivaa pyrkii valtaan?

Läpi lasikaton -huone esittelee naisia naisammateissa, naisia miesammateissa, naisia ammattiteissa, naisia liike-elämässä, naisia maailman huipputehtävissä, ensimmäisiä ja kehittäjiä, vaatijoita ja tyytyviä, enimmäkseen tyytyväisiä.

Itseensä uskominen ja hyvät verkostot auttavat uralla eteenpäin. Hyvä peruskunto ei koskaan ole pahasta. Voimisteluliitto Svoli on tarjonnut sitä suomalaisille naisille jo sata vuotta.

ÄÄNESTÄ NAISASIANAISTA!

Runsas sata vuotta toimintaa eduskunnassa on tehnyt suomalaisista naisista politiikan osajia. Naiskansanedustajat aloittivat sisartensa aseman parantamisen ensimmäisessä yksikamarisessa eduskunnassa 1907. He tekivät heti aloitteen kättilölaista ja vaativat avioliiton solmimisen ikärajan nostamista 15:stä 17 vuoteen ja sukupuolielämän sallitun aloitusta nostamisesta 12:sta 15 vuoteen.

Naisjärjestöjen Keskusliitto kehotti 1940-luvulla julistekampanjalla suomalaisia naisia vaikuttamaan asemaansa äänestämällä naisia eduskuntaan.

Sotilaskotperinneyhdistys / Puolustusvoimien kuvakeskus

Suomi ei olisi selvinnyt sotapannistuksista ilman suomalaisten naisten suurta työpanosta. Sota-aikana Kannaksella käytössä ollut liikkuva sotilaskoti maavoimien harjoitusleirillä Niinisolassa 1948.

Kerättyään vankan kokemuksen tasa-arvotyöstä kotimaassa suomalaiset naisjärjestöt ahkeroint nykyään parantaakseen naisten asemaa myös kehittyvissä maissa. Etenkin tyttölapset osallistuvat perheen elättämiseen ja työntekoon pienestä pitäen. Itä-Timorissa köyhissä oloissa syntyvä lapsi saattaa jäädä ilman syntymätodistusta, mikä tekee hänestä virallisesti näkymättömän.

Näistä ja muista perusasioista edettiin ajan myötä vaatimuksiin oikeudesta päästä aviomiehen holhouksesta tai oikeudesta tulla nimitetyksi kaikkiin virkoihin. Naisten aseman kohentaminen vaatii edelleen napakkaa otetta päätöksentekoon, muistuttavat Eurooppalaiset ja eri puolueiden naisjärjestöt.

Näyttelyssä kerrotaan, mitä naiset voivat yhteistyöllä saada aikaan. Siellä voi ihmetellä, miten rohkeita Alexandra Gripenberg ja Maikki Friberg uskalsivat olla, miten vaadittiin ensikoteja ja katurauhaa, miten syötettiin puoli miljoonaa ihmistä keskellä elintarviketuloa tai miten luotiin naisten liikeyrityksiä.

Suomen voimisteluliiton Svolin perheliikunta tuottaa iloa ja terveyttä koko perheelle.

Suomen voimisteluliitto Svoli

NAISTEN HUONEET
100 vuotta
elämää ja tekoja

Sederholmin talo
Aleksanterinkatu 18
9.3.–28.8.2011
ke-su klo 11–17, to klo 11–19

NAISTEN OIKEUKSIEN KEHITYS SUOMESSA VUODESTA 1900

- 1901** oikeus opiskella vapaasti yliopistossa
- 1906** äänioikeus
- 1908** avioliittoikä 17 vuotta
- 1917** äänioikeus kuntavaaleissa
- 1917** neljän viikon äitiysloma
- 1919** oikeus perustaa liikeyritys
- 1920** kättilöitä kuntiin
- 1922** oikeus solmia työsuhde ilman aviomiehen lupaa
- 1926** ensimmäinen naisministeri
- 1926** oikeus tulla valituksi valtion virkoihin
- 1930** naimisissa olevien täysivaltaisuus
- 1937** äitiysavustus joillekin
- 1948** lapsilisä
- 1949** äitiysavustus kaikille
- 1950** oikeus aborttiin terveydellisistä syistä
- 1957** kansaneläke kaikille
- 1961** e-pillarit
- 1963** oikeus samaan palkkaan miesten kanssa
- 1964** äitiyspäiväraha
- 1970** oikeus aborttiin sosiaalisista syistä
- 1972** Tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- 1973** kuntien päivähoito
- 1975** oikeus kaikkiin virkoihin lukuun ottamatta puolustusvoimia, rajavartiolaitosta ja kirkkoa
- 1980** tasa-arvo-ohjelma
- 1986** oikeus pitää oma sukunimi
- 1986** tasa-arvolaki
- 1986** naispappeus hyväksyttiin
- 1990** kuntien päivähoito alle kolmivuotiaille lapsille
- 1994** ensimmäinen nainen eduskunnan puhemiehenä
- 1994** raiskaus avioliitossa kielletään
- 1995** vapaaehtoinen asepalvelus ja oikeus puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen virkoihin
- 1995** 40 %:n tasa-arvokiintiöt julkisiin toimielimiin
- 1996** kuntien päivähoito alle kouluikäisille lapsille
- 2000** ensimmäinen naispresidentti
- 2003** ensimmäinen naispääministeri
- 2005** työpaikkojen tasa-arvosuunnitelmat
- 2006** Tarja Halonen toiselle kaudelle
- 2010** eduskunnassa 79 naiskansanedustajaa = 40 %
- 2010** pääministeri nainen, ministereinä 11 naista ja 9 miestä
- 2010** ensimmäinen naispiispa

Tutkijan työpöydältä

MUSEON TUTKIJAT KERTOVAT KIINTOISISTA
ESINEISTÄ, KUVISTA JA HELSINGIN HISTO-
RIAN ILMIÖISTÄ, JOIHIN HE OVAT TÖRMÄN-
NEET TYÖSSÄÄN.

1600-LUVUN LAPIO LÖYTYI ALEKSILTA

MUSEON ARKEOLOGIT ahkeroinvat viime kesänä Aleksanterinkadun maisemissa. Sofiankadun kulmalla valvottiin Kiseleffin ja Sunnin talojen korjaustyömaata, erityisen tarkasti Sunnin talon sisäpihalla ja 1700-luvun puolivälistä peräisin olevissa kellareissa. Talteen saatiin paljon liitupiippujen katkelmia, jotka ovat peräisin vuonna 1761 tulipalossa tuhoutuneesta Sunnin piipputehtaasta.

Ritaripuistikon vesialtaan koneistoa ja putkistoa uudistettaessa paljastui osa kivikellarista, joka ajoittuu 1600-luvun loppuun tai 1700-luvun alkuun, sekä osa talon kivijalasta, joka on kenties vuoden 1808 suuressa tulipalossa tuhoutuneen kruunun kassahuoneen perustuksia.

Aleksanterinkadun pohjoinen ajorata ja jalkakäytävä kaivettiin auki Mariankadun ja Senaatintorin välillä kaukolämpö- ja kaukojäähdytysputkien asennusta varten. Arkeologeille työmaa oli laaja ja kiintoisa kohde, koska Valtioneuvoston linnan kellareista ja seinänvieriltä on aiemmin löydetty muun muassa Helsingin vanhimman kivitalon, alun perin 1600-luvun lopusta olevan Burgmanin

talon, kellarien rauniot, monien 1700-luvun rakennusten jäänteitä sekä nykyistä Helenankatua jatkanut Koulukuja.

Viime kesän putkityömaa mahdollisti näiden vuoden 1808 suurpalossa tuhoutuneiden rakennusten tähän asti tuntemattomien, levennetyn kadun alle jääneiden raunioiden tutkimisen. Ajoradan alta löytyi kellarien tiiliseiniä, oviaukkoja, tiili- ja mukulakivilattioita. Kellarien yläosat oli purettu ja täytetty palon jälkeen, joten löydöt ajoittuvat lähinnä tähän aikaan.

Yksi vanhimmista ja mielenkiintoisimmista esinelöydöistä tuli syvästä jätekuopasta. Suuri rautakimpale paljastui ensipuhdistuksen jälkeen puisen lapion rautateräksi. Kuopan muiden esinelöytöjen perusteella tätä lapiota on varmasti käytetty 1600-luvun puolivälissä, jolloin Uutta Helsinkiä rakennettiin nykyisen Senaatintorin tienoilla kaupungin siirrettyä sinne alkuperäiseltä paikaltaan Vantaanjoen suusta.

Markku Heikkinen
tutkija

VALOA TALVIYÖN PIMEYTEEN

KIINTOISA ESINE PUTKAHTI esiin numeroimattomien apteekkitavaroiden joukosta Honkanummen kokoomakeskuksessa. Läkipeltinen kannu herätti huomiota paitsi ulkonäöllään myös vienolla petrolinhajulla. Väärään yhteyteen ajautunut esine vaati lähempää tutkimusta. Selvästikin se oli polttoainekannu, mutta millainen?

Onneksi kannusta löytyi heikosti merkitty numero, ja kortistosta selvisi, että esine on vuonna 1931 Kaasulaitokselta saatu ”petroolikannu, jota kaupungin kaasuvälojen syyttäjä on käyttänyt”. Kannua on käytetty joskus 1860-luvun ja museokokoelmaan liittämissä välillä.

Helsingissä ensimmäinen yritys katuvalaistuksen kehittämiseksi tehtiin 1818, kun maistraatti määräsi talonmestajat laittamaan talojensa ulkopuolelle lyhdyn vuoden pimeimpinä aikoina. Öljykäyttöisten valaisimien tuesta kertoo niiden kutsumanimi *vargöga*, sudensilmä.

Samaan aikaan Euroopan metropoleissa oli jo päästy yksittäisistä lyhdyistä kohti tehokkaampaa järjestelmää,

jonka energialähteenä käytettiin kaasua. Lontoossa katu-
jen kaasuväloistusta kokeiltiin jo 1807 ja se otettiin varsinaisesti käyttöön 1810-luvulla. Helsingissä ensimmäiset kaasulyhdit saatiin 1860 Ruotsalaisen teatterin eteen. Seuraavana vuonna yksityinen Helsingin Kaasuväloistusyhtiö aloitti pääkatujen väloistuksen.

Kaasun kilpailijaksi nousi pian sähkö. Ensimmäiset sähköiset ulkovalot Helsingissä pystytettiin jo 1885 Kiseleffin talon eteen mainosmielessä. Katuvälojen sähköistäminen alkoi kuitenkin vasta 1911. Kaasuvälojen aika Helsingin kaduilla päättyi 1946, jolloin kaasulyhtyjä oli enää Vanhassa kirkkopuistossa ja Aleksanteri II:n patsaalla.

Pirkko Madetoja
tutkija

Teksti: Marja Pehkonen, tutkija

Merelle

150 vuotta purjehdusta Helsingissä

Helsingin kaupunginmuseo / Daniel Nyblin 1893

Vuonna 1861 perustetun Nyländska Jaktklubbenin (NJK) ensimmäinen paviljonki Valkosaarenkarilla.

Hakasalmen huvilassa – entisessä merenrantahuvilassa – avautuu toukokuussa Helsingin merellisestä menneisyydestä, purjehdusharrastuksen ja kilpapurjehduksen historiasta kertova näyttely.

NÄYTTELYHANKKEEN aloitteentekijänä on ollut Nyländska Jaktklubben, joka vanhimpana helsinkiläisenä pursiseurana viettää tänä vuonna 150-vuotisjuhlaa. Yhteistyökumppaneiksi ovat lupautuneet Helsingin pursiseurojen lisäksi myös Ilmatieteen laitos ja John Nurmisen säätiö. Kaupunginmuseo on valmistellut näyttelyä muun muassa dokumentoimalla helsinkiläistä veneilykulttuuria Helsingin yliopiston merihistorian opiskelijoiden avulla ja valokuvaamalla pursiseurojen toimintaa, veneitä ja rakennuskantaa. Kokoelmissa vanhastaan olevaa purjehdukseen liittyvää aineistoa on digitoitu ja tutkittu.

Helsingin kaupunginmuseo

Eugen Eichholz ja Constantin Grünberg tyttäriin kahvilla Eichholzin Tammetar-purjeveneen kajuutassa 1930-luvulla.

Näyttely jakautuu kahteen osaan. Hakasalmen huvilan alakerrassa esitellään navigointia ja merisäätä, vedenalaista maisemaa ja Itämeren ympäristönsuojelua purjehtijan näkökulmasta. Huvilan yläkerta on omistettu purjehdukselle, joka Helsingin kaltaisessa rannikkokaupungissa on aina ollut näkyvää kesäisillä rannoilla ja ulapalla – nykyisin vapaa-ajanvieton ja urheilun merkeissä.

HELSINGIN VANHIN PURSISEURA

Nyländska Jaktklubben (NJK) sai kunnian olla ensimmäinen Suomen suuriruhtinaskunnassa virallisen aseman saanut pursiseura,

kun sen säännöt ja lippu vahvistettiin keisari Aleksanteri II:n esittelyssä Pietarissa 4.3.1861. Se on yhä Suomen suurin purjehdusseura. Järjestäytynyt kilpapurjehdustoiminta alkoi Suomessa tuolloin keisarin suojeluksessa.

NJK:n kotisatama on 1880-luvulta asti ollut Blekholmen, Valkosaari, Eteläsatamassa. Arkkitehtien John Settergren ja Gustaf Estlander piirtämä kaunis paviljonki valmistui vuonna 1900. Estlander suunnitteli myös veneitä. Koivusaari on vuodesta 1980 lähtien ollut pursiseuran toinen kotisatama. Se on nykyaikainen purjehdussatama, kun taas Blekholmen on seuran historian ja purjehdustapahtumien kannalta keskeinen paikka.

Näyttelyssä nähdään Nyländska Jaktklubbenin kokoelmista lainattuja esineitä ja lippuja. NJK:n lipun historia kytkeytyy läheisesti Suomen valtiolipun syntyvaiheisiin. Ensimmäisen lipun esikuvana oli 1861 keisarillisen Venäjän laivaston lippu, jossa oli valkoisella pohjalla sininen Andreaan risti eli vinoristi. NJK:n lippuun otettiin sininen, suora Yrjön risti ja lipun kulmaan liitettiin Uudenmaan läänin vaakuna sekä suuriruhtinaan kruunu. Pursiseuran lipun vaakunakilven alla oli 1910–17 Venäjän keisarikunnan punasinivalkoraitainen lippuembleemi. Suuriruhtinaan kruunu korvattiin mielenosoituksena kreivillisellä kruunulla venäläistämiskaudella 1900–10 ja toiseen kertaan Venäjän vallankumouksen jälkeen 1917–19. Kun Suomen tasavallan viralliseksi valtiolipuksi 1919 vahvistettiin lippu, jossa on sininen Yrjön risti valkoisella pohjalla, NJK liitti lipunsa sinisen ristin päälle kapeamman valkoisen ristin. Suomen pursiseurat käyttävät samanlaista ristilippua, jossa oma seuratunnus on lipun kulmassa.

HUVIKSI JA HYÖDYKSI

Suomen rannikkoseuduilla kalastukseen, kaupan käyntiin ja liikenteeseen liittyneen hyötypurjehduksen rinnalla alkoi 1800-luvun puolivälissä yleistyä huvipurjehdus. Se organisoitui muualta Euroopasta ja Venäjältä saadun esimerkin mukaisesti pursiseurojen ympärille. Pursiseurojen toimintaan ovat alusta asti kuuluneet merenkulkutaitojen edistäminen, purjehdusharrastuksen edellytysten parantaminen ja purjehduskilpailujen järjestäminen.

Purjehdusharrastus yleistyi 1800-luvun loppua kohti tullessa rinnakkain yhteiskunnan eri sosiaalisissa ja taloudellisissa piireissä. Purjehdus ei ole ollut vain varakkaimpien väestöryhmien harrastus, sillä jo 1899 ruotsinkieliset työläiset ja kalastajat perustivat Helsingfors Arbetare Segelklubbin (HSK). Helsingfors Segelsällskap (HSS) perustettiin 1893 nousevan keskiluokan pursiseuraksi. Kielikysymys ei politisoitunut pursiseurojen toiminnassa, vaikka myös Helsingissä suomenkieliset purjehtijat perustivat 1913 oman Suomalaisen Pursiseuran (SPS). Ensimmäinen suomenkielinen työväen pursiseura perustettiin Helsingissä vasta

Suomalaisen Pursiseuran jäsen, rakennusmestari Arvi Koskinen miehistöineen palaamassa Irma-veneellään Helsinkiin Haapsalusta juhannuksena 1927.

Helsingin kaupunginmuseo

Maud Lähde ja Luru Kulmala haivene Lurun kannella saaristossa kesällä 1939.

Helsingin kaupunginmuseo

Helsingin kaupunginmuseo / Wilhelm Stockmann

Nyländska Jaktklubbenin purjeveneitä Valkosaaren laiturissa vuonna 1893. Taustalla näkyy Itäisen Kaivopuiston huviloita, muun muassa komea tornillinen Kallioliina.

itsenäistymisen jälkeen vuonna 1925, kun Helsingin Työväen Pursiseura (HTPS) sai alkunsa. Helsingissä toimii nykyään aktiivisesti nelisenkymmentä pursiseuraa.

Näyttelyssä esitellään tunnettuja purjehtijoita ja kuuluisia veneitä sekä legendaarisia palkintopokaaleja, joista on kamppailtu innokkaasti. Helsinkiläiset purjehtijat ovat osa purjehtijoiden kansainvälistä yhteisöä ja kulttuuria. Kansainvälisesti olympiatasolla jo varhaisessa vaiheessa menestystä keränneen kilpapurjehduksen ohella matkapurjehdus kansallisten rajojen ulkopuolelle on ollut suosittua.

Näyttelykävijä voi kokeilla, miltä tuntuu olla purjeveneessä gastina kiihkeän kilpailun tuoksinassa ja miten veneen navigointi onnistuu kesäisellä matkapurjehduksella. Purjeveneillä on näyttelyssä iso rooli. Veneitä ja niiden rakentamista esitellään piirustuksin, pienois- ja puolimallein sekä valokuvin. Kiinnostavaa on myös seurata, miten purjehtijoiden pukeutuminen ja varusteet ovat kehittyneet alkuaikojen kauniista kesäasuista nykyajan käytännölläisiin ja teknisiin purjehdusvaatteisiin.

Vanhat kuvat kertovat Helsingin saariston kalastajista, vireästä huvilaelämästä, venerekistä ja aurinkoisista päivistä. Helsingin edustalta katosi 1900-luvun kuluessa täyttömaitten alle kolmisenkymmentä saarta. Vielä 1800-luvulla saarilla asui kalastajia ja niillä oli kauniita kesähuviloita. Kadonnutta kaupunkimaisemaa ovat myös monet pursiseurojen paviljongit ja entiset kotisatamat. Sörnäisten sataman alle katosi 1961 Sompasaaren lisäksi Suomalaisen Pursiseuran kotisaari Nihti, josta seura siirsi kotisatamansa Kaivopuiston edustalle Sirpalesaareen. Nyt Sörnäisten sataman lakkauttamisen jälkeen tälle kadonneitten saarien alueelle nousee uusi Kalasataman kaupunginosa.

Helsingfors Segelklubb joutui siirtymään Kellosoaresta Ison Pässin saarelle. Sieltä siirryttiin Lauttasaareen, kun Iso Pässi katosi Länsiväylän sillan pengerrysten alle. Nyt Koivusaarella toimivat Nyländska Jaktklubben ja Koivusaaren Pursiseura sekä saarella talvisäilytyksessä veneitään pitävä Vaskilahden venekerho pohtivat, mitä tehdä suunnitteilla olevan uuden kaupunginosan levittäytyessä yli saaren rantojen. Rantaviivan muutokset ovat pursiseuroille aina vakavia kysymyksiä.

Veneilijät ovat jo kauan sitten havainneet Itämeren ja sen lahtien ekologisen tilan muuttuneen huolestuttavasti ihmisen toiminnan takia. Helsingin merialuetta Suomenlahdella uhkaavat rehevöityminen ja öljykatastrofit. Niitä torjumaan on ryhdytty ja kehitetty järjestelmiä, joitten avulla ne yritetään estää. Näyttelyssä on esimerkkejä menestyksellisestä yhteistyöstä puhtaan meren puolesta.

Helsingin sopimus on vuonna 1992 solmittu Itämeren ympäristönsuojelua koskeva yleissopimus, jonka tavoitteena on Itämeren ekologinen palautuminen ja ekotasapainon säilyttäminen. Allekirjoittajavaltiot perustivat Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission eli Helsingin komission (HELCOM), joka pyrkii palauttamaan Itämeren hyvään ekologiseen tilaan vuoteen 2021 mennessä. Toivottavasti tulevat purjehtijat saisivat seilata yhtä puhtaan ja terveen Itämeren laineilla kuin 150 vuotta sitten.

MERELLE
150 vuotta purjehdusta
Helsingissä

Hakasalmen huvila
Mannerheimintie 13 D
27.5.2011–8.1.2012
ke–su klo 11–17, to klo 11–19

Haiveneiden kilpailustartti
Suomalaisen Pursiseuran
(SPS) Nihtisaaren edustalla
vuonna 1936.

Helsingin kaupunginmuseo

Helsingfors Segel-
sällskapet (HSS)
kötisatama on ollut
Liuskasaarella
vuodesta 1896.
Runar Finnilän
piirtämä uusi
paviljonki valmistui
1949.

Helsingin kaupunginmuseo / Volker von Bonin 1968

Blommande historia

Mitt i stenstaden är Arbetarbostadsmuseets gård en oas där man igen kan njuta av historisk blomsterprakt.

I ARBETARKVARTEREN på andra sidan av Långa bron brukade husen ha trånga gårdar. En- eller tvåvåningshus omringade en karg och stenig gårdsplan, och överallt fanns trappor och dörrar. I gårdens bakre del befann sig ofta ett vedlider, tvättstuga, utedass samt ett antal andra uthus.

Planteringen var få och anspråkslösa, kanske en såpnejlika vid dörrkanten eller en småväxt björk i en bergsklyfta. Endast på de bästa arbetargårdarna, såsom i Gräsviksvillorna och andra arbetarbostadsaktiebolag, kunde varje familj ha sin egen odlingslott.

De kommunala arbetarbostäderna som byggdes år 1909 vid Kristinegatan hade en ovanligt rymlig och välplanerad gård, eftersom arkitekten placerade ved-

lidren och dassen i källaren. Redan på 1910-talet fick gården en grusyta och man planterade björkar. Invånarna brukade odla potatis på Vattenborgbackens öde sluttningar tills en nöjespark anlades på backen på 1950-talet. Sluttningarna blev en park och på det gamla potatislandet byggdes en skola.

På 1960-talet började husen och

gården förfalla. När husen äntligen renoverades 1987–89, pryddes gården med nya gräsmattor, grusgångar och staket.

EN LOCKANDE TOM RABATT

År 1989 öppnade Helsingfors stadsmuseum Arbetarbostadsmuseet i ett av husen vid nuvarande Kristinegränden. Utställningen presenterar vardagsliv från 1910-talet till 1980-talet med husets invånare och deras hem som utgångspunkt. Det välbevarade huset förtjusar besökarna med sin äkta stämning och museets nio små

Text: Jere Jäppinen, forskare

Bilderna: Helsingfors stadsmuseum / Juho Nurmi

hållrum bjuder på en tidsresa till vårt nära men redan bortglömda förflutna.

Intill museet har alltsedan dess invigning funnits en stor blomsterrabatt. Kanske på grund av depressionsåren låg den tom och övergiven ännu år 1992 när en trädgårdsintresserad sommarguide började plantera gammaldags växter. Det började som ett påhitt men blev med åren alltmer ambitiöst. Slutligen var den hela 18 meter långa rabatten fylld med traditionella nytto- och prydnadsväxter, samlade från familjens, vänners och kollegers trädgårdar och olika trädgårdsföreningar.

Den odlingsglada sommarguiden efterträddes av andra, och rabatten fick förfalla. Ogräs och skadedjur övertog allt större utrymme. År 2008, efter att Arbetarbostadsmuseet hade varit stängt i många år, var rabatten en dyster syn. Bara några få uthärdiga växter hade överlevt.

EN NY BLOMSTRING

Lyckligtvis hade den trädgårdstokiga sommarguiden sedermera blivit forskare på Helsingfors stadsmuseum och kunde i samband med museets renovering återuppliva den historiska blomsterrabatten. Denna gång fortskred det hela mera systematiskt, i samarbete med trädgårdsproffs på stadens byggnadskontor och byggnadstjänster.

Man räddade de återstående plantorna från den gamla rabatten och odlingsjorden byttes ut. Den nya planteringen planerades noggrant utgående från växtlighetsutredningar från gamla arbetargårdar, såsom Gräsviksvillorna och Böle i Helsingfors, Amuri i Tammerfors och Port Arthur i Åbo. Sedan valde man trettio typiska växtarter och planlade rabatten enligt deras behov av värme och ljus. I gamla folkliga trädgårdars anda ville man dock undvika stelhet och raka linjer.

Under våren och sensommaren 2009 samlade man plantorna från olika håll och planterade dem i museirabatten. I år kan man återigen njuta av blomsterprakten som säkert blir ännu rikligare i framtiden – rabatten sköts nu omsorgsfullt av stadens byggnadstjänster.

Vägen till Arbetarbostadsmuseets ingång går längs den förnyade historiska blomsterrabatten.

BLOMMORNA BERÄTTAR

För en museigäst ger en historisk blomsterrabatt inte bara ögonfägnad utan också nya insikter. De gamla trädgårdsväxterna är för många en obekant del av Finlands kulturarv, fast de äldsta som till exempel aklejan, stormhatten och såpnejlikan har odlats hos oss sedan 1600–1700-talen. En stor del av de traditionella prydnadsväxterna, såsom pionen, löjtnantshjärtat och dagliljan, har slagit rot i Finland på 1800-talet.

För arbetarna var nyttoväxterna viktigast, och de kunde inte satsa mycket pengar eller tid på blommor. Därför brukade de vanligaste prydnadsväxterna i arbetarträdgårdarna vara uthärdiga och lätta att odla. Detta gäller även för andra traditionella finländska trädgårdsväxterna som har anpassat sig till vårt klimat. Det finns tiotals sådana växtsorter i Finland.

Nuförtiden är de flesta plantorna och fröna på marknaden av utländskt ursprung och blir ofta kortlivade här. Inhemska trädgårdars gamla växtskatter har börjat intressera botanister, museifolk och amatör-odlare. Förhoppningsvis kommer också Arbetarbostadsmuseets historiska blomsterrabatt att inspirera besökarna till att bevara och sköta de traditionella växter som de råkar ha, eller till sin trädgård skaffa växter som passar det finländska kulturlandskapet.

ARBETARBOSTADSMUSEET Kristinegränden 4
Den historiska blomsterrabatten
invigs på en trädgårdsfest,
fredagen den 10 juni 2011 kl. 14–18.
Fritt inträde.

För flyttade man ofta liljekonvaljer från naturen till trädgårdarna.

Den storväxta grämalvan var tidigare en favorit i finländska arbetarträdgårdar.

På sensommaren bjuder höstrudbeckian på ett överflöd av guldgula blommor.

Löjtnantshjärta, som kom till Finland på 1800-talet, var mycket omttyckt i arbetarträdgårdarna.

Kantväxterna, såsom den söta bellisen, hör till gammaldags blomsterrabatter.

Också gamla kulturogräs som knölklocka har sin plats i museirabatten.

HISTORISK ATMOSFÄR OCKSÅ I SPRUTMÄSTARENS TRÄDGÅRD

SPRUTMÄSTARENS GÅRD, Kristiansgatan 12, som blev färdig år 1818, är det äldsta bostadshuset i trä i stadskärnan. Gården är sedan 1980 stadsmuseets utställningslokal som presenterar livet i ett småbörgerligt hem på 1860-talet. De två gamla trähusen omringas av en liten trädgård som delvis betjänar som lekplats för ett daghem.

I fjol renoverades den slitna trädgården med hänsyn till både museets och barnens behov. Kring museibyggnaderna planterades perenner och buskar som var populära på 1800-talet. Nu välkomnas museigästerna av bondrosornas doft och blomstrande aklejer, toppklockor, förgätmigejer och krolliljor. Till barnens glädje försågs lekplatsen med bockskulpturer – man befinner ju sig i Bockens kvarter.

KESÄ SIIRTOLAPUUTARHASSA 1930-LUVUN TAPAAN

Yksi Suomen pienimmistä museoista on idyllisessä mökissä toimiva Vallilan siirtolapuutarhamuseo, jossa voi eläytyä työväestön kesänviettoon vuosikymmeniä sitten.

SIIRTOLAPUUTARHAT ovat tarjonneet kesäparatiisin kaupunkiin jääneille helsinkiläisille jo yli 90 vuoden ajan. Helsingin ensimmäinen siirtolapuutarha perustettiin Ruskeasuolle 1918. Vallilan siirtolapuutarha puolestaan aloitti toimintansa 1932.

VAPAA-AJAN TULEE PALAUTTAA TYÖNILO

1900-luvun alkupuolella teollistuminen ja kaupunkien asukasmäärän voimakas kasvu nostivat esiin ajatuksen ihanteellisesti käytetystä vapaa-ajasta. Raitis ulkoilma ja vaihteleva liikunta hyötykasvien parissa nähtiin takeena terveille elämäntavoille, jotka varmistaisivat jaksamisen myös raskaassa palkkatyössä. Vallilan siirtolapuutarhan ensimmäiset vuokralaiset olivatkin enimmäkseen ammattimiehiä ja työläisiä. Siirtolapuutarhassa kesästä luonnon keskellä voivat nauttia nekin perheet, joilla ei ollut mahdollisuutta poistua kaupungista. Viljelypalsta myös pienensi ruokakuluja ja oli etenkin lama- ja sota-vuosina tärkeä ravinnon lähde.

MUSEOMÖKKI KERTOO MENNEISTÄ KESISTÄ

Kaupunki halusi siirtolapuutarha-alueilleen yhtenäisen ilmeen, joten palstalaiset rakensivat mökkinsä itse tyyppipiirustusten mukaan. Rakennuksiin on myöhemmin tehty paljon muutoksia ja niitä on jopa purettu uudismökkien tieltä. Onneksi alueen toiminnasta alusta alkaen vastannut Vallilan siirtolapuutarhayhdistys ry kuitenkin osti 1977 viimeisen alkuperäiskunnossa olleen mökin museoksi, johon yhdistyksen jäsenet alkoivat lahjoittaa esineitä.

2000-luvulle tultaessa pieneen museoon oli kertynyt esineistöä jo vähän liikaakin ja mökin 1930-luvun ilme oli alkanut kadota. Rakennuksen vaiheista tehtiin perusteellinen selvitys ja mökki kunnostettiin maakuntamuseon ja arkkitehdin ohjeiden mukaan ulkoa ja sisältä. Kokoelma inventoitiin ja näyttely uudistettiin maakuntamuseon neuvoin.

Nyt muutaman neliön suuruisen museomökin 1930-lukua henkivä sisustus toimii ikkunana vuosikymmenten taakse. Huonekalut ja esineet kertovat mökissä vietetyistä eväs- ja lepohetkistä. Sadepäiviksi varatut lehdet ja kirjat ovat niin ikään samalta aikakaudelta.

Helsingin kaupunginmuseo / Juhon Nummi

Runsas puutarhatyövälineiden kokoelma korostaa siirtolapuutarhojen alkutaipaleelle ominaista työn ja hyötyviljelyn tärkeyttä.

TYÖVÄENKAUPUNGINOSAN VEHREÄ SYDÄN

Museomökkiä ympäröivä puutarha on kunnostettu maisema-arkkitehdin suunnitelman mukaan. Kasvima, marjapensaat ja istutukset pohjautuvat alueelle perustamisen aikaan laadittuihin palstasuunnitelmiin. Ympäristön alkuperäiset ominaispiirteet pyritään säilyttämään myös suojelukaavan avulla. Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen aktiivisen toiminnan ansiosta museokävijällä on nykyään entistä paremmat mahdollisuudet kurkistaa alueen menneiden sukupolvien elämään.

KAIJA KERÄNEN
tutkija

Helsingin kaupunginmuseo / Juhon Nummi

Museona toimiva, alkuperäisiä piirteitä vaalien korjattu tyyppimökki on yksinkertainen ja niukasti koristeltu. Viihtyisältä kuistilta voi ihailla 1930-luvun tyylistä mallipuutarhaa, joka on jaettu hyöty-, hedelmä- ja oleskelupuutarhaan.

Pannumyssy, sekalainen astiasto ja priimuskeitin luovat 1930-luvun kahvihetken tunnelman.

VALLILAN SIIRTOLAPUUTARHAMUSEO Mansikkapolku 93
Auki kesä–elokuussa 2011 sunnuntaisin klo 13–15
tai sopimuksen mukaan. Vapaa pääsy.
Sähköposti: pj@vallilanspy.net tai hallitus@vallilanspy.net,
puhelimitse 050 466 0643 (Peter Hiltunen).

Miten siirtolapuutarha suojellaan?

Helsingin kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden vanhojen siirtolapuutarhojen suojelu on ollut kaupunginmuseolle monivaiheinen ja haastava työ.

Vallilan siirtolapuutarha ja sen taustalla kohoava Kumpulan kartano vuonna 1951.

Helsingin kaupunginmuseo / Aarne Pietinen Oy

HELSINGIN yhdeksän siirtolapuutarhan arvo on tunnustettu ja ne onkin Helsingin yleiskaavassa 2002 merkitty kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäviksi alueiksi, joita tulee kehittää siten, että niiden arvot ja ominaisuudet säilyvät. Näiden tavoitteiden käytännön toteutus on vaatinut suojeluviranomaisilta vuosien uurastusta.

YKSITTÄISTAPPAUS POIKI LAAJAN KAAVAHANKKEEN

Vallilan siirtolapuutarhan suojelukaava oli syksyllä 2010 viime metreillä. Pitkä ja vaiheikas kaavoitusprosessi alkoi yhden uuden siirtolapuutarhamökin rakennuslupakäsittelystä 2004. Lupaa haettiin mökille, joka poikkesi kooltaan ja korkeudeltaan alueen muista mökeistä huomattavasti. Lupa-asiaa käsiteltäessä kaupunginmuseo antoi lausunnon Vallilan siirtolapuutarhan kulttuurihistoriallisesta arvosta ja korosti alueen kokonaisuusmiljöön ja mökkien pienimittakaavaisuuden säilyttämistä.

Tässä yhteydessä museon johtokunta esitti kaupunkisuunnittelulautakunnalle, että siirtolapuutarhoille tulisi saada suojelukaava. Kaavoitustilanne ei vastannut yleiskaavan tavoitteita, varsinkin kun Vallilan siirtolapuutarhalla ei ollut lainkaan voimassa olevaa asemakaavaa. Johtokunta esitti myös historiaselvityksen tekemistä.

Kaupunginmuseo käynnisti siirtolapuutarhojen inventoinnin eli nykytilan ja historiatietojen kartoituksen sekä valokuvadokumentoinnin. Inventoinnin tehnyt arkkitehti, FM Ulla-Maija Laurila laati Helsingin siirtolapuutarhojen varhaisvaiheista tutkimuksen, jonka museo julkaisi 2007 nimellä *Vapaahetkien kuluksi*. Näin museon kulttuuriympäristöyksikkö sai erinomaiset perustiedot Helsingin siirtolapuutarhojen historiasta ja säilyneisyydestä sekä hyvän lähtökohdan Vallilan ja muidenkin siirtolapuutarhojen kaavasuunnitteluun ja niiden arvojen, kunnostuksen ja kehittämisen pohdintaan.

Kaupunginmuseon ehdotuksesta Museovirasto liitti 2009 Kumpulan ja Herttoniemen siirtolapuutarhat valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen listalle. Ehdolla oli myös Marjaniemen siirtolapuutarha. Näin olisi saatu esimerkit eri-ikäisistä Helsingin siirtolapuutarhoista. Marjaniemi kuitenkin karsiutui listalta, koska museon johtokunta ei sitä puoltanut.

Vallilan siirtolapuutarhamökistä

Siirtolapuutarhamuseon kunnostustöissä uupumatta ahkeroinut Peter Hiltunen levähtää mökin pöydän ääressä.

Vallilan siirtolapuutarha on kaupungin vanhimpia ja parhaiten säilyneitä. Arkkitehti Birger Brunila laati sille asemapiirustuksen 1931 ja siirtolapuutarhaneuvoja Elisabeth Koch yleisten alueiden istutusehdotuksen kasviluetteloon vuotta myöhemmin. Siirtolapuutarhamajan tyyppipiirustukset laativat arkkitehdit Birger Brunila ja Väinö Tuukkanen. Vain 9 m²:n suuruiset majat suunniteltiin alkuaan tilapäistä oleskelua varten. Alueen yhteisrakennus, paviljonki vajoineen, suunniteltiin kaupungin rakennuskonttorissa kaupunginarkkitehti Gunnar Taucherin johdolla.

Alueen toteutus noudatti pitkälle alkuperäisiä suunnitelmia. Alkuperäisistä rakennuksista jäljellä on paviljonki ja siirtolapuutarhayhdistyksen ylläpitämä museomökki. Alkuperäisiä majoja on laajennettu useaan otteeseen ja pääosin ilme on 1950-luvulta.

Suojelukaavan tarkoituksena on säilyttää siirtolapuutarhan ominaispiirteet ja suojella vielä jäljellä olevat alkuperäiset rakennukset sekä palauttaa alkuperäissuunnitelman mukaisia istutuksia ja kasveja yhteisille alueille. Asemakaavatyön osana on laadittu rakentamistapaohje ja tyyppimökkisuunnitelma, joiden pohjaksi on tehty yksityiskohtainen historiallinen selvitys ja inventointi sekä väritutkimus. Näin aluetta toivotaan kehitettävän siten, etteivät mökit kasvaliian suuriksi ja että alueen vihreys säilyy edelleen pääosassa. Uusi asemakaava ohjaa kehittämään Vallilan siirtolapuutarhaa alueen historiasta lähtien ja sen ominaispiirteitä vaalien ja vahvistaen nykyisten ja tulevien kaupunkilaisten hyödyksi ja kesäpaikaksi.

Vallilan siirtolapuutarha muodostaa yhdessä Kumpulan kartanon kasvitieteellisen puutarhan kanssa ainutlaatuisen yhtenäisen viheralueen ja suojaisan keitaan kaupunkirakenteen keskellä. Sen uhkana on edelleen vuosia vireillä ollut siirtolapuutarhan pohjoisreunaan, entisen satamaradan paikalle suunniteltu joukkoliikennekatu, joka on edennyt niin asukkaiden kuin kaupunginmuseon vastustuksesta huolimatta.

”Ei kyl se on Ogeli. Geellä.”

Otsikon yksiselitteisen
totuuden toi ilmi
vuonna 1941 syntynyt
mies, jota haastateltiin
Oulunkylä-Seuran,
Helsingin yliopiston
kansatieteen oppiaineen
ja kaupunginmuseon
yhteishankkeessa.

Vuonna 1905 perustettu Oulunkylän apteekki sijaitsee nykyään kauppakeskus Ogelissa.

OULUNKYLÄ-SEURAN aloitteesta käynnistyneessä oulunkyläläisen asumisen ja liike-elämän dokumentointiprojektissa kerättiin talteen asukkaiden muistitietoa. Käytännön haastattelutyöstä ja taltioinnista vastasivat kansatieteen kenttätökurssin opiskelijat.

Kaupunkikansatieteelliset dokumentoinnit täydentävät ja syventävät kaupunginosien rakennusinventointeja tuomalla esiin asukkaiden elämän ja äänen. Helsingin kaupunginmuseo aloitti kaupunkikansatieteelliset aineistonkeruut jo 1970-luvulla. Oulunkylän dokumentointia edelsi museon ja kansatieteen oppiaineen vuosina 2005–2006 toteuttama laaja Myllypuron dokumentointi, joka oli myös osa EU:n Urban II-projektia.

335 LIUSKAA OULUNKYLÄLÄISYYTTÄ

Kuusi tulevaa kansatieteilijää teki yhteensä 18 haastattelua. Haastatelluista puolet oli naisia, puolet miehiä. Joukon nuorin oli vielä päiväkodissa, vanhin taas jo 89 vuoden kunniakkaaseen ikään ehtinyt. Suurin osa informanteista eli haastateltavista oli varttuneempien ikäryhmien edustajia. Ammatteja oli laidasta laitaan,

postinkantajasta professoriin. Kun haastattelut purettiin, saatiin saaliiksi yhteensä 335 kirjoitettua liuskaa ja noin 24 tuntia ja 12 minuuttia haastattelunauhoja.

Kaupunginmuseon ja Oulunkylä-Seuran tavoitteena oli kerätä ja tallentaa tietoa Oulunkylästä kaupunginosana ja sen muutoksista. Opiskelijoille hanke oli ensitutustuminen etnologian yhteen tärkeimpään aineistonkeruumenetelmään, haastatteluihin. Harjoittelu oli mu-

kava kokemus, sillä haastateltaviksi tarjoutuneet olivat auliita ja innostuneita kertojia: pisin haastattelu kesti peräti 3 tuntia, 31 minuuttia ja 44 sekuntia. Varsinkin iäkkäämmät pitivät muistitiedon tallentamista tärkeänä. Nuoret kansatieteilijät otettiin hyvin vastaan: vietinpä osa lounaallekin haastattelun jälkeen.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

VIIHTYMISTÄ

"Istutaan lapsuudenkotini keittiössä nyt." Mies, s. 1941.

"En mä ole asunut missään muualla, mitä nyt synnyin siellä Mäntsälässä. Kolmevuotiaana muutin tänne ja olen asunut eri paikoissa." Mies, s. 1942.

"No mä olen aika tyytyväinen näihin liikuntaharrastuksiin, mitä kun on onni asua tässä näin lähellä, et se on tommonen viiden minuutin pyörämatka ja kymmenen viidentoist minuutin enintään sitäköään... kävelymatka tuohon Liikuntaviraston tiloihin. Ja kyllä... vaikea kuvitella jos... tuo on vähän sellanen kysymys jota pitäis kysyä nuoremmilta koska minun harrastukseni on nyt jo ne... et ne on enempi täällä kotona tai sitten jossain kaupungilla. Enemmän ku mä olen tottunut käymään taidenäyttelyissä ja muissa eikä must oo mitään mieltä ruveta tänne toivomaan mitään sen kaltaista." Nainen, s. 1933.

"NOO KYL TÄÄLLÄ MUN MIELESTÄ ON IHAN TARPEEKS KAIKKEE." MIES, S. 1994.

Haastateltavilta kyseltiin oikeastaan kaikkea mahdollista heidän muistoistaan ja asumisestaan sekä alueen historiasta ja viihtyisyydestä. Asukkaiden lisäksi dokumentointikohteena oli Oulunkylän apteekki, jossa haastateltiin kolmea työntekijää.

Vastausten perusteella voi sanoa, että suurin osa ogelilaisista viihtyy asuinalueellaan loistavasti. Kaupunginosa koetaan viihtyisäksi ja rauhalliseksi. Haastateltu lapsiperhe oli erityisen tyytyväinen ahkerasti käyttämiinsä harrastusmahdollisuuksiin, joita myös varttuneemmat kehuivat. Useimmat mainitsivat Vantaanjoen, ja kalastaminen oli tuttua sekä nuorille että vanhoille.

Vaikka peruspalveluihin – terveydenhuoltoon, joukkoliikenteeseen ja kouluihin – oltiin tyytyväisiä, löydettiin parannettavaakin. Haastatellut kaipaivat erityisesti perinteisiä lähikauppoja, myös kunnon ruokapaikkaa ja kahvilaa toivottiin. Osa haastatelluista toivoikin, että alueelle rakennettaisiin lisää, jolloin asukasmäärän kasvaessa palvelujen taso pysyisi nykyisellään ja toki mieluusti paranisi.

PIENTÄ LEVOTTOMUUTTA, MUTTA SE KUULUU KAUPUNKIELÄMÄÄN

"Toi nuoriso nyt on ruvennut vähän riehumaan Ogelin ravintoloiden edessä. Muutamia pahoinpitelyitä on ollut, mutta kai niitä on joka paikassa." Mies, s. 1942.

"Niin turvallisesti kuin tämä maailma tänään on." Nainen, s. 1921.

"Suht turvallinen. Ainakin tämä alue tässä. Kyllähän tässäkin on jotain sattunut, mutta se on enemmän poikkeus kun sääntö." Mies, s. 1933.

Vapalahden perhe, joka valmistautui perheen esikoisen ylioppilasjuhliin. Tuore ylioppilas vapautettiin haastattelusta.

TULIPALOJA

"...mä olen tästä nähnyt savun nousevan ainakin kolme ellei neljää kertaa... Siin oli näit kaupungin vissiin kaupungin omistukseen tulleita vanhoja huviloita, jotka vähän paloi vuoron perään... Nyt viimekshän Oulunkylä tuli kuuluisaksi siitä huoltoaseman... sehän paloi viimeksi et." Nainen, s. 1933.

"Onks täällä sellasta perinteistä tanssipakkaa?" "Palo." Mies, s. 1963.

"Joo seki palo. Kaikki täällä palaa, he he he he." Nainen, s. 1963.

"Se on tää hieno puukaupunki joka palaa." Mies, s. 1963.

NE PALVELUT, NE PALVELUT...

"No ne on jotenki vähän kyllä niinku tässä huvenneet vähä tässä vähä niinku vuosi vuodelta, niinku palvelut et aikasemmin toi Oulunkylän liikekeskus niin se oli aika semmonen, kyl se oli ihan tärkeeki paikka käydä ostoksilla." Nainen, s. 1963.

"No minun mielest tää on viihtyisä edelleen. Mut tietystihän... Pidä nyt pysähtyäkään aatteleen et tää ois samalla tavoin viihtyisä kun se oli aikanaan, koska tääl kaavalliset ja rakenteelliset muutokset on ollu niin suuria. Mut kyllä minusta tää on erittäin viihtyisä edelleen. Mut yks ongelma on sit palveluihin liittyen se, että tän väkiluku on tietyllä tavalla rajallinen niin että ei voi tuottaakaan suurempia palveluja." Mies, s. 1941.

MUUALLA ASUVIEN MIELIKUVAT

"Kyllä ne varmaan enimmäkseen on positiivisia. Uskoisin näin, että Oulunkylällä on ihan hyvä maine." Mies, s. 1959.

"Kyl mä luulisin että siin on, siinäkin on siis semmonen vielä semmonen lievä positiivisen lisä." Mies, s. 1941.

Helsingin kaupunginmuseo / Mira Kuva

Seurahuoneen komeat katot näkivät päivänvalon

HELSINGIN TULTUA pääkaupungiksi 1812 kulttuuri- ja seurapiirielämä vilkastui ja kaupunkiin päätettiin rakentaa Hotelli Seurahuone. Arkkitehti Carl Ludvig Engelin suunnittelema, vuonna 1833 valmistunut Seurahuone on yhä osa empirekeskustaa, nykyisin Helsingin kaupungintalona. Rakennuksen korjaushistoria on hyvin laaja. Viimeisin ja perinpohjaisin, arkkitehti Aarno Ruusuvuoren suunnittelema saneeraus tehtiin 1965–70, jolloin talon sisätilat rakennettiin lähes kokonaan uudelleen.

Seurahuoneen kattofragmentit odottivat lasivillalla suojattuina 45 vuotta, kunnes vuonna 2010 rakennuspinta-konservaattori avasi pakkaukset.

KATOSTA KOKOELMIIN

Saneerauksen yhteydessä tehtiin hyvin mielenkiintoinen toimenpide: kahden huoneen katoista irrotettiin yhteensä kolme suurta välipohjan kappaleita sisäkattoineen. Suurimman fragmentin koko on 125 cm × 274 cm. Koko massiivinen kattorakenne välipohjajavasoineen ja rappauksineen katkaistiin määrättyltä alueelta, on-

Kaupunginmuseon tallentamat Seurahuoneen kattofragmentit tarjoavat ainutlaatuisen mahdollisuuden tutustua yksityiskohtaisesti sisäkattojen koristelutekniikkaan 1800-luvulla.

Helsingin kaupunginmuseo / C. Grünberg

Helsingin kaupungintalon ensimmäisessä kerroksessa sijainnut sali, jonka katosta tallennettiin kaupunginmuseon kokoelmiin fragmentteja purkutöiden yhteydestä 1965.

nistuttiin laskemaan alas ehjänä ja kääntämään ympäri. Fragmentit pakattiin lasivilloihin, ja ne siirtyivät kaupunginmuseon kokoelmiin odottamaan jatkotoimia, aina syksyyn 2010 asti.

MUUTTUVAN SISUSTUKSEN MUISTOJA

Seurahuoneen ensimmäiset korjaustyöt aloitettiin jo pian valmistumisen jälkeen. Hieman samaan tapaan kuin nykyäänkin Seurahuone koki muotivirtausten, asiakkaiden vaatimustason ja ravintoloitsijoiden vaihtuessa useita muutoksia.

Eri sisustusvaiheista on kuitenkin säilynyt hyvin vähän visuaalista tietoa. Esimerkiksi kat-

Helsingin kaupunginmuseo / Katja Luoma

topintojen muuttuessa täysin toisenlaisiksi on myös rakenteita korjattu perusteellisemmin. Huonokuntoisia rappauksia on uusittu kokonaan suurilta alueilta. Tässä yhteydessä myös koristemaalauksia on luonnollisesti hävinnyt. Seurahuoneen kattofragmentit kuten muutkin kaupunginmuseon kokoelmien rakennusosat kertovat valokuvia konkreettisemmin rakennusten historiasta ja rakennusmateriaaleista.

SUURIA MUTTA HAURAITA

Konservoinnin tarkoituksena oli saada suuret, hauraat kattofragmentit säilymään ja näyttelykelpoisiksi. Ennen konservointia fragmentit siirrettiin uusille, vahvemille ja mittojen mukaan teetetyille kuormalavoille lisävaurioiden ehkäisemiseksi.

Maalipinnat puhdistettiin vuosien saatossa kertyneestä liasta. Alustastaan irronneet rappauspinnat ja irtopalat korjattiin kiinnittämällä ne takaisin alustaan ja halkeamat injektointiin injektointimassalla. Maalipinnat irvistelivät monin paikoin. Myös ne kiinnitettiin takaisin omaan pintaansa.

KATTOMAALAUKSIA MONESSA KERROKSESSA

Väritutkimuksen tarkoituksena on löytää vanhoja maalikerroksia ”kuorimalla” niitä esiin kerros kerrokselta pieneltä alueelta. Näin muodostuu väriportaikko, jossa kaikki aikakaudet ovat nähtävissä samanaikaisesti.

Löydetty värikerrokset tuovat lisätietoa Seurahuoneen aikaisemmista kattovärytyksistä. Koska kolmesta fragmentista ainoastaan yhdessä ovat säilyneet kaikki varhaisimmat värityskerrokset, ovat sattumanvaraisesti fragmentteihin jääneet pintakerrokset sitäkin arvokkaampia.

Varsinaisia pintakäsittelykerroksia löytyi yhteensä kymmenen ja niistä viidessä oli koristemaalauksia. Varhaisimmat koristemaalaukserrokset ajoittuvat biedermeier-aikakaudelle. Viides eli viimeinen koristemaalauks on noin vuonna 1889 valmistunut taidokas uusrenessanssimaalauks, jonka erikoisuutena ovat leveimpien koristeviivojen lyöntimetallit.

KIPSI PEITTI MAALAUKSET

Muodikas jugendtyyli teki 1900-luvun alussa uusrenessanssista vanhanaikaista. Hotelli Seurahuoneen modernisointia varten palkattiin arkkitehdiksi Selim A. Lindqvist, joka suunnitteli 1903 kattopinnoille uudet modernit kipsikoristeet ja seinäpinnoille koristemaalauksaiheet. Kattojen kipsikoristeet maalattiin vaaleiksi ja ne pysyivät vaaleina 1960-luvulla tehtyyn saneeraukseen saakka. Nykyään myös tämäntyylliset kipsikatot ovat käyneet harvinaisiksi.

Helsingin kaupunginmuseo / Katja Luoma

Huonokuntoisin kattofragmentti ennen ja jälkeen konservoinnin.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

Rakennuskonservaattorin väritutkimus toi esiin väriportaikon, jossa näkyvät aikajärjestyksessä katon maalikerrokset pohjustuksineen.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

Helsingin kaupunginmuseo / Signe Brander

MENESTYSTÄ KAUPUNGINMUSEON JULKAISUILLE

Kaupunginmuseon kirjat menestyivät viime syksyn kilpailuissa. Suomen Kotiseutuliitto myönsi Vuoden 2010 kotiseututietokirja -palkinnon *Foto Signe Brander* -teokselle, joka esittelee valokuvia Helsin-

gistä ja helsinkiläisistä vuosilta 1907–1913. Arjen historiasta Työväenasuntomuseossa kertova *Yhdeksän pientä kotia* -kirja valittiin Vuoden museo-julkaisuksi. Molempia saa museokaupasta, Sofiankatu 4.

Helsingin kaupunginmuseo

VALOKUVAHUUTOKAUPPA HAKASALMEN HUVILASSA

Asfalttia ja auringonkukkia -näyttelyn päättyessä kaikki näyttelyn hienot valokuvavedokset myydään maanantaina 28.2.2011 klo 18 Hakasalmen huvilassa hyväntekeväisyyshuutokaupassa, jonka

meklarina toimii Wenzel Hagelstam. Ostamalla Simo ja Eeva Ristan kosketavan otoksen 1970-luvun Helsingin arjesta voi tukea asunnottomia auttavan Vailla vakinaista asuntoa ry:n toimintaa.

MUSEONYSTÄVIEN OHJELMAA

Helsingin kaupunginmuseon ystävät vierailevat kevätkaudella kiinnostavissa näyttelyissä Helsingissä ja lähiseudulla. Sään lämmitessä alkavat kaupunkikävelyt ja kesällä tehdään bussilla päiväretkiä

kartanoihin ja historiallisesti mielenkiintoisiin kaupunkeihin. Museonystäviin voi liittyä kaupunginmuseon kotisivujen Palvelut-sivun kautta tai noutamalla liittymislomakkeen jostakin näyttelypisteestä.

KAUPUNGINMUSEO TÄYTTÄÄ SATAVUOTTA – TAAS

Helsingin kaupunginmuseo viettää 2011 satavuotisjuhlaa. Jotkut muistanevat, että museon satavuotista toimintaa juhlittiin jo 2006. Helsingin muinaismuistolautakunta, kaupunginmuseon johtokunnan edeltäjä, näet aloitti työnsä 1906. Lautakunta keräsi tarmokkaasti kokoelmia, joita kartuttamaan ja hoitamaan perustettiin 1911 Helsingin kaupunginmuseo. Museon toiminta siis alkoi viisi vuotta ennen museon perustamista – siitä aihe tuplajuhlaan!

Edellinen satavuotisjuhla painottui menneeseen. Museo esitteli vaihteita kiertonäyttelyssä ja kirjassa *Helsinki-läisten muistojen koti*. Juhlapäivänä laskettiin seppele museon perustajien haudoille ja kokoonnuttiin kaupungintalon juhlasaliin 1800-luvun Seurahuoneen hengessä. Nyt suunnataan katse tulevaan. Museo uudistaa ilmeensä, hioo brändiään ja omistaa syksyllä ilmestyvän juhla-julkaisun lapsille. Juhlaohjelmasta, kuten muhkeasta Sofian päivän tapahtumasta 15.5., kerrotaan tarkemmin muun muassa Helsinki Infon liitteessä, joka jaetaan helsinkiläiskoteihin huhtikuussa.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

Kun kaupunginmuseo täytti edellisen kerran sata vuotta 2006, muisteltiin menneitä. Tällä kertaa satavuotisjuhlaa vietetään tulevaan katsoen.

HALUATKO SOFIAN MAKSUTTA KOTIISI?

Tilaa lehti ja liity sähköpostilistalle osoitteessa www.helsinginkaupunginmuseum.fi

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurm

KUKKIVAA HISTORIAA TYÖVÄENASUNTOMUSEOSSA

Työväenasuntomuseo täydentyy työläispihojen perinteisiä koristekasveja esittelevällä kukkapenkillä. Kaupunginmuseon, Rakennusviraston ja Staran eli kaupungin rakentamispalveluiden toteuttamaan penkkiin on koottu kolmisenkymmentä maataisperennaa, jotka tarjoavat kukkalointoa koko kesäksi. Historiallisen kukkapenkin ”avajaisia” vietetään perjantaina 10.6.2011 klo 14–18 puutarhajuhlissa, jossa tutustutaan Helsingin puisto- ja puutarhahistorian vaalimiseen.

KÖYHIÄ VERKOSSA

Internetissä avautuu 15.6.2011 kansainvälinen verkkonäyttely, joka kertoo köyhyydestä ennen ja nyt vauraissa länsimaissa. Ajankohtaisia ilmiöitä kuten kerjäämistä tarkastellaan historian näkökulmasta. Helsingin kaupunginmuseon yhteistyökumppaneita ovat tässä hankkeessa Musée d'Histoire de la Ville de Luxembourg, DASA (Arbeitswelt Ausstellung, Dortmund) ja Minnesota Historical Society.

Helsingin kaupunginmuseo / Maria Ylikoski

Köyhien itsenäisyyspäivän juhla Hakaniemen torilla 1999.

VAIKEA HISTORIA MUSEOKONFERENSSIN AIHEENA

Helsingin kaupunginmuseo isännöi 16.–18.6.2011 museoammattilaisille suunnattua kansainvälistä konferenssia, jossa pohditaan museoissa vaikeasti käsiteltäviä aiheita kuten vähemmistöjen näkyvyyttä osana enemmistön historiaa ja ristiriitoja eri ryhmien välillä aiheuttavia historiantulkintoja. Kolmipäiväinen konferenssi kuuluu Kansainvälisen museoneuvoston

(ICOM) ohjelmaan. Järjestelyissä ovat mukana ICOM:in Historiallisten ja arkeologisten museoiden kansainvälinen komitea ICMAH sekä Historiallisten museoiden kansainvälinen yhdistys IAMH. Kaupunginmuseon tutkija Jari Harju valittiin marraskuussa 2010 ICMAH:in puheenjohtajaksi seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi.

CAFÉ OLSONI

Sederholmin talon suositut kahvilatapahumat saavat jatkoa. Eksoottisten 1700-luvun leivonnaisten jälkeen makumatka suuntautuu nyt 1800–1900-lukujen vaihteeseen. Suomalaisista vaikuttajanaista kertovan *Naisten huoneet – 100 vuotta elämää ja tekoja* -näyttelyn hengessä kahvila on omistettu Anna Olsonille (1864–1943), joka oli Suomen ensimmäinen kotitalousopettaja ja vuonna 1891 perustetun Helsingin kasvatusopillisen keittokoulun alkuvuosien johtaja.

Anna Olsoni julkaisi 1892 maan ensimmäisen kotitalouden oppikirjan, joka opasti ruoanlaiton ja taloudenpidon alkeisiin uusimman tieteellisen tiedon pohjalta.

Hän laati 1901 laajemman jatko-osan, jossa oli mukana hienompien ruokien, myös lukuisien leivonnaisten, ohjeita. Näistä keittokirjoista on valikoitu Café Olsonin herkut, joita voi nauttia Sederholmin talossa 4.–12.6.2011 klo 11–18. Mehevät kakut ja vehnäsäiset, monensorttiset pikkuleivät ja romanttinen musiikki kiidättävät isoisoäitien aikaan...

Anna Olsonin keittokirjan toisen osan vuonna 1912 ilmestyneen suomenkielisen painoksen kansikuva.

Brief *in English*

by Jere Jäppinen, curator

MUSEUM DIRECTOR Tiina Merisalo regrets in her leading article the recent cuts in the budget of the City Museum, which have postponed many important projects to an undefined future. The Museum will go on suffering from inconvenient exhibition and collection premises. She rejoices though about the Museum's successes last year: record-high visitor numbers and customer satisfaction as well as two book prizes, and looks enthusiastically forward to the year 2011 and the 100th anniversary of the Museum.

FINNISH WOMEN are known for their strong position in the society – today, for instance, both the president and the prime minister are female. This is the result of over a century of hard work for equal rights. Finland's numerous women organisations have played a central role in this campaign. The National Council of Women of Finland celebrates its centennial with an exhibition opening on 9 March in the Sederholm House. The exhibition presents the story of many bold and innovative Finnish women and their accomplishments.

THE ARCHAEOLOGISTS of the City Museum were busy last summer, as there were many diggings in interesting areas of historical Helsinki. Many ruins of houses, destroyed in the great fire of 1808, were discovered. Some of them date back to the late 17th century. A particularly interesting find was the metal blade of a mid-17th century shovel. Discoveries were also made in the collection centres. A curious metal object, found among the apothecary collection, proved to be a misplaced rarity: a petroleum jug used by gas lamp lighters, who worked in Helsinki from 1860 until 1946.

AS HELSINKI IS SITUATED by the Baltic Sea, there have always been sailboats in its waters. In the mid-19th century, sailing also became a leisure activity. The oldest yacht club in Finland was founded in 1861, followed eventually by many more as yachting was adopted by different

social groups. To mark the 150th jubilee of yachting in Finland, an exhibition will be opened in the Hakasalmi Villa on 27 May. The visitors are introduced to the elegant and sportive world of yacht clubs and races. The exhibition evokes the salty breezes but also informs about Helsinki's changing maritime landscape and ecology.

FLOWERS HAVE THEIR HISTORY, too. This year, the City Museum has adorned two of its museums with flower beds, which are both beautiful and informative. The little garden of the Burgher's House has been refurbished in the spirit of the 19th century. The Worker Housing Museum has a large flower bed with a collection of thirty decorative plants typical of the simple worker gardens a century ago. The plants represent special Finnish breeds, hardy and well acclimatised to our harsh conditions.

LUSH ALLOTMENT GARDENS are a delightful part of Helsinki's architectural and historical heritage. Preserving their values has been a long-term goal for the City Museum. After many years of inventories, documentation, research and planning, the oldest and finest allotment gardens will now be protected. Mean-

while, in Vallila Allotment Garden the charming Museum Cabin and its garden have been restored back to their original 1930s style thanks to the voluntary work of the members of the local Garden Association, supported by the staff of the City Museum.

URBAN ETHNOLOGY has been a part of the City Museum's research work since the 1970s. Last year, a special project was conducted in co-operation with the students of ethnology in order to analyse the local identity of the dwellers of Oulunkylä, an old and appreciated suburb of Helsinki. The interviews of 18 people gave a rich insight to the past and present of this neighbourhood.

THE CITY HALL OF HELSINKI, originally built in 1833 as a fine hotel designed by architect C. L. Engel, went through a brutal renovation in 1965, as the whole building, apart from the facade and ballroom, was demolished. Three pieces of a ceiling were cut out and stored at the City Museum. Only now, 45 years later, the packages were opened and the fragments studied and restored by a conservator, who revealed, layer by layer, an amazing wealth of 19th century painted decorations.

Finland's oldest yacht club has a popular summer restaurant in the middle of the Helsinki harbour.

Helsinki City Museum / Juho Nurmi 2010

70-LUVUN MUISTOJA

Hakasalmen huvilan *Asfalttia ja auringonkukkia* -valokuvanäyttelyn monipuolinen oheisohjelma palauttaa mieleen ihanankamalan 1970-luvun paperinukkeja ja iskelmiä myöten.

DAAMI TOILETISSA

Mitä hienon rokokoodaamin hameiden alla piilekään? Pönkät, kauneuspilkut ja muut 1700-luvun eleganssin salat paljastetaan Tuomarinkylän kartanomuseossa sunnuntaina 6.2.2011 klo 14.

OMPELUSEURA MUSEOSSA

Neuleet, käsityöt ja parsiminen ovat jälleen muotia ja nyt palaavat myös ompeluseurat, jollainen kokoontuu Sofiankatu 4:ssä kolmena keväätalven torstaina.

TAPAHTUMAKALENTERI TAMMIKUU – ELOKU 2011

KAIKKIIN TAPAHTUMIIN ON VAPAA PÄÄSY.

TAMMIKUU

- 2.–9.1.** Glögikahvila klo 17–22 Sederholmin talossa.
- to 13.1.** Guidning kl. 15 i utställningen *Asfalt och solrosor* i Villa Hagasund.
- to 13.1.** Yleisöopastus klo 17.30 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- to 13.1.** *Tieteiden yö* klo 18–22 Sofiankatu 4:ssä ja Sederholmin talossa.
- ke 19.1.** *Lumen tuoksu* -muistelutapahtuma klo 17–18.30 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- to 20.1.** DJ Kirjastotäti soittaa 70-luvun iskelmiä klo 17–19 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- to 27.1.** Pirkko Vekkelin esitelmä *Kansakunnan arkkitähdet – Rauni Palosen julkispaperinuket* klo 18 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- su 30.1.** Yleisöopastus klo 14 *Tyylikästä* -näyttelyssä Tuomarinkylän kartanomuseossa.
- sö 30.1.** Guidning kl. 15 i utställningen *Asfalt och solrosor* i Villa Hagasund.

HELMIKUU

- to 3.2.** Jaakko Heinimäen esitelmä *Melkein kaupunkilaisen kaupunki* klo 18 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- su 6.2.** *Rokokoodaamin toiletti* klo 14 Tuomarinkylän kartanomuseossa.
- to 10.2.** Guidning kl. 15 i utställningen *Asfalt och solrosor* i Villa Hagasund.
- to 10.2.** Yleisöopastus klo 17.30 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- su 13.2.** Yleisöopastus klo 15 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- to 17.2.** Tuomas Heikkilän esitelmä *Lapsuus kantakaupungissa* klo 18 *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- to 24.2.** Ompeluseura klo 18–20 Sofiankatu 4:ssä.
- su 27.2.** *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttely viimeistä päivää auki klo 11–22 Hakasalmen huvilassa.
- ma 28.2.** *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyn valokuvavedosten hyväntekeväisyysvuutokauppa klo 18 Hakasalmen huvilassa.

MAALISKUU

- su 6.3.** Sibelius-Akatemian oppilaskonsertti klo 14 Tuomarinkylän museossa.

- la 12.3.** *Muistojen paikat* -muistelutyöpaja klo 11–13 kuva-arkistossa Sofiankatu 4:ssä.
- su 13.3.** Yleisöopastus klo 15 *Naisten huoneet* -näyttelyssä Sederholmin talossa.
- to 17.3.** Guidning kl. 15 i utställningen *Kvinnorum* i Sederholmska huset.
- to 17.3.** Yleisöopastus klo 17.30 *Naisten huoneet* -näyttelyssä Sederholmin talossa.
- to 24.3.** Ompeluseura klo 18–20 Sofiankatu 4:ssä.
- sö 27.3.** Guidning kl. 15 i utställningen *Kvinnorum* i Sederholmska huset.

HUHTIKUU

- to 7.4.** Ompeluseura klo 18–20 Sofiankatu 4:ssä.
- to 14.4.** Guidning kl. 15 i utställningen *Kvinnorum* i Sederholmska huset.
- to 14.4.** Yleisöopastus klo 17.30 *Naisten huoneet* -näyttelyssä Sederholmin talossa.
- su 17.4.** Sibelius-Akatemian oppilaskonsertti klo 14 Tuomarinkylän museossa.
- ti 26.4.** *Kvinnornas Helsingfors* -stadsvandring startar kl. 17 framför restaurang Teater.
- to 28.4.** *Naisten Helsinki* -kävelykierros alkaa klo 17 ravintola Teatterin edestä.

TOUKOKUU

- su 8.5.** Yleisöopastus klo 14 *Tyylikästä* -näyttelyssä Tuomarinkylän kartanomuseossa.
- to 12.5.** *Rövkrok och andra lekar från förr* kl. 10–12 i Domarby herrgårdsmuseum.
- su 15.5.** *Sofian päivä*. Keväinen katujuhla klo 12–16 Sofiankadulla ja lähikortteleissa.

KESÄKU

- su 5.6.** Guidning kl. 15 i utställningen *Till havs* i Villa Hagasund.
- 4.–12.6.** *Café Olsoni*. Historiallinen kahvila-tapahtuma klo 11–18 Sederholmin talossa.
- to 9.6.** Yleisöopastus klo 17.30 *Merelle* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- pe 10.6.** Puutarhajuha klo 14–18 Työväenasuntomuseossa.

ELOKU

- pe 26.8.** *Taiteiden yö* Helsingin kaupunginmuseossa *Horisontissa Helsinki* -näyttely on auki klo 17–22. Sederholmin talossa *Naisten huoneet* -näyttely on auki klo 17–22. Hakasalmen huvilassa *Merelle* -näyttely on auki klo 17–22. Tuomarinkylässä ohjelmaa koko perheelle klo 17–21.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – MUSEOT JA NÄYTTELYT TAMMIKUU–ELOKUU 2011

	HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO Sofiankatu 4, puh. 3103 6630. Auki 28.8. asti ma–pe klo 9–17 sekä to klo 9–19, la–su klo 11–17. Museokaupan aukioloajat ovat samat. Kuva-arkisto on auki ma ja to klo 10–15, kiinni 27.6.–8.8.2011.		Kaupunginmuseon päärakennuksessa (tavaratalo vuodelta 1913) on esillä 28.8. asti Horisontissa Helsinki -näyttely, joka kertoo selkeästi ja tyylikkäästi kaupungin vaiheista 450 vuoden aikana. Kino Engel 2:ssa esitetään Helsinki-aiheisia filmejä.
	HAKASALMEN HUVILA Mannerheimintie 13, puh. 3107 8519. Auki 27.2. asti ja 27.5. alkaen ke–su klo 11–17 sekä to klo 11–19, kiinni 28.2.–26.5.	 4/4T, 7A/B, 10	Finlandia-talon vieressä, elegantissa 1840-luvun huvilassa on 27.2. asti Asfalttia ja auringonkukkia -näyttely, joka esittelee Simo ja Eeva Ristan valokuvia Helsingistä vuosilta 1969–79. Toukokuun lopussa avautuu uusi näyttely Merelle – 150 vuotta purjehdusta Helsingissä , joka avaa näköalan huvi- ja kilpapurjehduksen vaiheisiin Helsingin vesillä.
	SEDERHOLMIN TALO Aleksanterinkatu 18, puh. 3103 6529. Auki 2.–9.1. klo 11–22 sekä 10.–16.1. ja 9.3.–28.8. ke–su klo 11–17 sekä to klo 11–19, kiinni 17.1.–8.3.		Kantakaupungin vanhimmassa talossa voi tehdä 16.1. asti aikamatkan öiseen Helsinkiin Yö -näyttelyssä. Heti naistenpäivän jälkeen 9.3. avautuu Naisjärjestöjen Keskusliiton juhlanäyttely Naisten huoneet – 100 vuotta elämää ja tekoja , joka kertoo kesän loppuun asti naisten tasa-arvon historiasta Suomessa ja esittelee suomalaisia vaikuttajajansia ja naisjärjestöjä.
	RUISKUMESTARIN TALO Kristianinkatu 12, puh. 3107 1549 tai 3103 6630. Auki 9.1. asti sekä 8.6.–11.9. ke–su klo 11–17., kiinni 10.1.–7.6.	 1, 1A, 7A/B 18	Kantakaupungin vanhin paikallaan säilynyt puutalo vuodelta 1818 on sisustettu 1860-luvun pikkuporvariskodiksi. Pieni puutarha on uudistettu 1800-luvun kruununhakalaispihojen hengessä.
	RATIKKAMUSEO Töölönkatu 51 A, puh. 3103 6630. Auki ma–su 11–17.	 3T, 4, 7A/B, 10	Helsingin vanhin raitiovaunuhalli (vuodelta 1900) on osa Kulttuuri-tehdas Korjaamo. Ratikkamuseon näyttely Vuosisadan ratikka-matka tarkastelee Helsingin raitiovaunujen vaihteita matkustajan näkökulmasta.
	TUOMARINKYLÄN KARTANOMUSEO Tuomarinkyläntie 7, puh. 3107 1568. Auki ke–su 11–17.	 64, 70V, 72	Tuomarinkylän kartano (1790-luvulta) sijaitsee peltojen keskellä Pohjois-Helsingissä. Päärakennuksen Tyylikästä -näyttely esittelee sisustustyyliä barokista funkiseen kaupunginmuseon hienon huonekalu- ja koriste-esinekeräilyllä.
	TYÖVÄENASUNTOMUSEO Kirstinkuja 4, puh. 3107 1548 ja 3103 6630. Auki 4.5.–25.9. ke–su klo 11–17.	 1, 1A, 3B, 9 23	Linnanmäen juurella sijaitseva tunnelmallinen, vastikään uudistettu museo esittelee 1900-luvun helsinkiläisten työläiskotien elämää, joka heijastaa kaikkien suomalaisten arkipäivän historiaa. Vehmaalla puutalopihalla on uusi kukkapenkki, joka esittelee työläispihojen perinteisiä koristekasveja.

Koulumuseo ja Lastenmuseo on suljettu vuoden 2010 lopussa, mutta niiden toiminta jatkuu lähivuosina uudessa muodossa Sederholmin talossa. Voimalamuseo avautuu mahdollisesti kesäksi, jos sen toiminnalle löydetään jatkaja kaupunginmuseon luovuttua museon ylläpidosta.

Helsingin kaupunginmuseon kaikkiin kohteisiin on aina vapaa pääsy.

Museot ja Museokauppa ovat kiinni uudenvuodenpäivänä 1.1., loppiaisena 6.1., pääsiäisenä 22.–25.4., vappuna 1.5., helatorstaina 2.6. sekä juhannuksena 24.–26.6.

Helsingin kaupunginmuseo
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. (09) 3103 6630, fax (09) 3103 6664
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Helsingfors stadsmuseum
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn (09) 3103 6630, fax (09) 3103 6664
www.helsingforsstadsmuseum.fi

Helsinki City Museum
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 3103 6630, fax +358 9 3103 6664
www.helsinkicitymuseum.fi